

ምፍጻም ሕድሪ ወላዲ ሞገኸዕቲ አሃዳዊያን ብሙኳን ድዩ

እዛ እኖ ከንደይ ትወልድ?

ግራጎሮቦ ወልደ አግካዚ

ካናዳ

እንተ ሸፈንካያ ዘይትሸፈን ሓቀኛ ቕያ ተተሓብአትዉን ተቐላሲት እያ!!

ካብ ቃል ተጋደልቲ ደቂ ህወሓት

እዞም ሕልፊ ስቕይን መከራን ዝረኸቡ አቦና ብላታ ኃይለማርያም ረዳ ኣብ ውዕል ማይ ደሩሁ ካብቶም ዝተመርጹ ላዕለዎት አቦ ገረባት ሓደ እምበር ብሕታዊ መስራቲን ፈጣሪ ወያነን አይነበሩን። ወያነ እንትምስረት ዉን አይተወለዱን። ናይ አቦይ ሕድሪ አለኒ ዝበለ አይተ ሊላይ ኃይለ ማርያም ኣብ ደንበ ደጃት ጣሰው ትሰለፍካ ዝፍጻም ሕድሪ ኣቦ እንተልዩ ቐልዲ እዩ።

ዝኸበርኩም ተኸታተልቲ እዚ ፅሑፍ (ስለ ደጃቶ ጣሰው መንነት ኣብ መጽሓፍ ገረብ ዓረና ወያነ ትግራይ ገጽ 395 ኣንብቡ።) አይተ ሊላይ ኣኸባሪ ሕድሪ ኣቡኡማ እንተዝኸውን ፤” ናትኻ ምስናትኻ ሕመዮ” ፤”ካብ ትናኻሲ ተበን ትዋጋኢ ተፊን” ዝብላ ምስላታት ዓቢይቲ ወለዲ መኸበረ። ኣነ ብአካል ዝፈልጠም ወላዲኡ ፤ ካብ አንደብቶም ንተጋሩ ብቐሸት ዝፈለሊ ቃል ሰሚዐሎም አይፈልጥን። ብአካል ረኺበ ካብ አንደብቶም ታሪክ ክሰምዕ ዝትዓድልኩ መንእሰይ ስለ ዝነበርኩ ታሪክ ንዝሓቶም መንእሰይ ደኸመኒ ዘይብሉ መሳጢ አንደበት ዝነበርም ወላዲ እዮም ብላታ ኃይለ ማርያም ረዳ። ኣብ ልዕሊ ተንኮል መሳፍንቲ ሸዋን ሸዋውያን ተጋሩን ዝነበርም ሓዘንን ሕርቃንን ግን ዓብይ ምንባሩን ወሎዶውን ክይዕሾ ይመኽሩ ምንባሮም ይፈልጥ።

ህዝቢ ትግራይ ትብቲኑን ደኸዩን ክርእዩ ምስ ዝምነዩን ዝሕንሕኑን ሕዳር ቂም ምስ ዘለዎም አሃዳውያን ሞገኸዕቲን ሓሸከርን ሙኳን ሕድሪ ዘም ጀግና ወላዲ ምፍጻም እንተ ኾይኑ ህዝቢ ይፍረድ።

አይተ ሊላይ ኃይለ ማርያም ኣብ ፋና ትልጊኹን ዝሃቦ ቃል መሕትት መሕዘኒን መደንገጺን መደርኡ ከይአክል ምስቶም ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘርአዊ መጥቃዕትን ኢኮኖሚያዊ ዕንወትን ዝፍፅሙ ዘለው ኣብይ አሕመድ ዓሊን ኢሳይያስ አፈወርቅን አምሓራ ሚሊሻን ወጊኑ ። ኣብ መቐለ ከተማ ብአካል ተረኺቡ ህዝቢ እንደርታን ከባቢኣን ዕጥቁ ክፈትሕ ነቶም ሂወትን ንብረትን ህዝቢ ትግራይ ዘዕንዉን ዝጉሕሉን፤ ደቁን አንስቱን ዝዕምፁ ንዘለው ዕሉላት ፋሽስታውያን ሰራዊት ኢሳይያስን ኣብይን ምልሻ አምሓራን ንክንብርከኽ ቅድመ ግንባር ተዋሳኢ ባንዳ ኮይኑ ብዘይ ገለ ሕንከት ምቕራቡ ብጣዕሚ፤ ዘሕፍርን ዘሕዝንን ተግባር እዩ ፈጂሙ አይተ ሊላይ ኃይለማርያም። ኣብ ፋና ቲቪ ቀሪቡ ሕድሪ ኣቦይ አለኒ ክብል ዝተሰምዐ ሊላይ ኃይለ ማርያም ኩሉ ኣብ ዓዲን ኣብ ወፃኢን ዘሎ ትግራዊይ ብዚ ፍጡር ክደናገር የብሉን ። ጥር ትብል ሕድሪ ኣቦ ዘይብሉ ባዶ ቅልሃ ሙኳኑ መንእሰይ ትግራይ ክፈልጦ ይግባእ።

አይተ ሊላይ ብናይ ግሉ ቂም ተበጊሱ ቐሸታዊ አፈላላይ መርዚ ክረጨ ፤ ሓድነትና ክብትን፤ ኣብ ቐድመ ግንባር ተሰሊፉ ይርክርብ ። ሓደ ኸባቢ ናይቲ ሓደ ኸባቢ ህዝቢ ከም ናይ ታሪክ ጸላኢ ገይሩ ብምቕስቃስ ንዎሎዶ ከባቢያዊ ቅርሕንትን ቂም በቀልን ዘሕድር ዘረባ ናይ ውልቁ ክፋእ እምበር ናይ አቡኡ ወይ ናይ ወየንቲ ባህረትውን አይኮነን ።

እዞም ኸቡር ወላዲዉን ከምዚ ዓይነት ልቢ አይነበርምን ። ብመሰረቱ ናይ ወያነ ፍልስፍና ይትረፍዶ ትግራዊይ ኮይኑ ንትግራይ ክጸልእ በቢ ዘበናቱ ምስ ነገስታትን መሳፍንትን እንትዋጋእ ዝማረኹም ዝምሕር ፤ ዓሌቶም ብዘየገድስ አኸቢሩን ማዕረ መሬት መቐሎ ሓቕፉ ናይ ምሓዝ ባህሊ ዝነበሮ እዩ ወያነ ። ንኣብነት ዕስራ ዓዲ ወጀራት ወርሒ መስከረም 1935-36 ዓም (ግእዝ) ኣብ ዝተ ገብሩ ዓቢይቲ ውግኣት ብጀጋኑ ወጀራቶት፤ ተማሪኮም ምሕረት ተዋሂቡዎም ምስ ህዝቢ ወጀራት ማይን ጸባን ኮይኖም ተዋሊዶም ዝተረፉ ከም በዓል አስራ ለቃ አይለ ዝበሉ ኣብ መሬት ወጀራት ዝተረፉ አማኢት ኣብነታት ምቕራብ ይክእል። ህዝባዊ ዕላማ ዝነበሮ ወያነ ቐንዲ ጸላእቱ ዓሌቶም ብዘገድስ በላዕቲ ናይ ማቶም ዝኾኑ መሳፍንትን፤ ምስሌነታቶም ነፍጠኛታትን እምበር ታሪካዊ ጸላእያይ ዝብልዎ ህዝቢ ወይ ናይ ቐሸታዊ ጎንፂ ታሪክ አይነበርን።

ፅሑፊይ ብክበሃል ስሚዐ ተይኮነስ ብአካል ካብ ዝረኸብኩዎም ዓቢይቲ ወለዲ ዝነገሩንን ካብ ዝተሰነዱ መጻሕፍትን መሰረት እንተ ቐርብ እቲ ሓዳሽ ወሎዶ ከም በዓል ሊላይ ንዝበሉ መደናገርቲ ምእንታ ከምክቶም እቲ ሓቂ ምስክርነትይ ንመሃብ እዩ። ።

ሀ. ብላጋል ካብ ዝረኽብኩም ወለዲ ፤

- 1. ብላጋታ ኃይለማርያም ረዳ 1971 ዓም ኣብ መቐለ ፤
- 2. ኣይተ ተስፋይ ዓድዋ 1979 ዓም ኣብ ገዳሪፍ ሱዳን ፤
- 3. መምህር ተስፋይ ተድላ፤1980 ዓም ኣብ ካርቱም ሱዳን ፤
- 4. ራእሲ መንገሻ ስዩም ፤2004 ዓምፈ ቶሮንቶ ካናዳ፤
- 4. ቃል ብቃል ካብ ኣንደቦቶም ዝሰማዕኩዎ ብዝርዝር፤

ለ. ካብ ዝተሰነዱ መጻሕፍቲውን

የወጀራት ህዝብ ባህላዊ መመርያና ኣጭር ታሪኽ ብ መምህር ሀ/ማርያም ተድላ፤

ባህልን ታሪኽን ህዝቢ ወጀራት ብደጋፊ ጎደፋይ ፤

ገረብ ዓረና ወያነ ትግራይ ብካሳ ኃይለማርያም ፤

እቲ ሓቀኛ ታሪኽ ወያነ መን ከም ዝጀመሮን ዝተመዘገቡ ዓወታትን ብትኽክል እንተ ተገሊፁ ብፍላይ እቲ ታሪኽ ወለዱ ገና ዘይተ መሃረ ወለዶ ካብ መዳናገርትን ብታሪኽ ሸቀጥትን ንምድሓን ይከኣል።ኩሉ ሓድነቱ ኣስጢሙ ሓቀኛ ታሪኽ ነቲ ወለዶ ንክወርስ እጃሙ ክጸወት ይሕግዝ። ብሕሉፋት ትሓለቑትን ከይኮኑ መሰልትን ብዛዕባ ወያነ ዝጸሓፍን ዝዝረብን ዘሎ ታሪኽ ዝፍፀም ዘሎ ሸርሒ ዓብይ ክሕደት ስለ ዝኾነ ብዘይ ንሕስያ ኩሉ ክኩንኖ ይግባእ።

እንደርታ ራያ ዓድዋ ዓጋመ ኣራ ፀፀራ እና በሉ ክኸፋፍሉና ዝደልዩ በላዕቲ ሕድሪ ዕርቃኖም ምውግእ፤ ኣካል እቲ መኸተና ስለ ዝኾነ ነዘም ኸፋፈልቲ ክንቃለሎም ይግባእ። ታሪኽና ብኣግባቡ ብዘይ ምስናዱ ብዙሓት ወሎዶ ክመሃረሎም ክደግሞም ወይ ክይደግሞም ዝግብኡ ፍጻሜታት ዘምለጡና ብዙሓት እዮም። ንኣብነት ኣብ ዝበነ መንግስቲ ሃፀይ ዮሃንስ ተኣምር ዝበሃል ዘይተነግረ ታሪኽ እንተሃለወ፤ ክልተ ክሳድ ንኸሳድ ትሓናኒቑ ክቃተል ዝወግሰ ብዘይካ ስርዓት ኣፈላላይ ናይ መንነት ኣፈላላይ ዘይነበር ትግራዊይ ሓይሊ ወሽጣዊ ፀገሙ ብዕርቅን ካሕሳን ምሕረትን ወጊኑ ምስንጉሱ ኣብ መተማ ዝኸፈሎ መስዋእትነት ናይ ሃፀይ ዮሃንስ ጣዕሳን ናይ ጎንጊ ኣተኣላልያ ጥበብን ወሎዶ ንክመሃረሉ፤ መም ተስፋይ ተድላ ኣብ መጽሓፎም ብዝግባእ ግሊጸምዎ እዮም።

ካብ መም ተስፋይ ተድላ መጽናዕታዊ ፅሑፍ እንድድኡ፤ ብ1935-36 ዝትጀመረ ወያነ፤ ቀዳማይ ካልኣይ ወያነ እናበልና ንፅወዎ ብመሰረቱ ቐዳማይ ዝገበር ብትግራይ ደረጃ ወዕል ማይ ደርሁ ብምክያዱ እምበር ቅድሚኡ ብዙሓት ወያነታት ከም ዝተኸየዱ ፅሑፍ ውላዲና መም/ተስፋይ ተድላ ይሕብር ። ወያነ ወልቀ ሰባት ብድንገት ሸፊቶም ዝጀመሩዎን ብልጭ ኢሉ ድርግም ዝብል ክስተት ኣይኮነን ። ወያነ ስርዓት ቻንጫ ዘረጋገፀ ፤ ንወዲሰብ ዝብድል ኣዝዝኣኹም ኣይንቐበልን ዝብል ንደቂ ሰባት ብማዕረ ፍትሓዊ ፤ማዕረ መሬት መቐሎ ፤ ንኹሉ ፍጡር ልዑል ትሑት ዘይብሉ ብማዕረ ዝርኢ ስርዓት ንክረጋገፀ ኣንጻር በዳሊ ስርዓት ዝግበር ቃልሲ እዩ።

ኣንጻር ዘውዳውያንን መሳፍንቲን ክንደይ ወራራት መኪቱ ስርዓት ቻንጫን ሓቅን ንዘበናት ህዝቢ ዝተመርሓሉ፤ ብቻዳሒት ማይ ብሸገሪ ዕንጻይቲ ትዳነ ብዝብል ኣምር መሰል ደቂ ኣንስትዮ ዘኸብር፤ ብቻልሱን መስዋእትነቱን ስርዓቱ ሓልዩ ንዘበናት ዝነበረ ተምሳሌት ጫፍ ስሕለት ኣግኣዝያን ናይ ዝኾነ ህዝቢ ወጀራት ንብረተ ኣብርሆትን ናይ ዘበናት ፍረ መስዋእትነትን እዩ ወያነ ነብረት ውልቀሰብ ኣይኮነን ።

እዞም ብሕገመንግስቲ ሕገ ኦሪትን ሕጊ ሓዲስን ዝተለማመዱ ማዕርነት ደቂ ሰባትን ማሕበራዊ ፍትሒን ኣብ ውሽጦም ዘንገሱ ወጀራቶት ክርስትና እምነት ምስተቐበሉ ዕስራ ታቦታት ተኼሉ ዕስራ ዓዲ ዝገበርም ካብ 480 ዓም ጀሚሩ ኣብ ዝነበረ ዘበነ ፤ ገዳመ ደብረ ዳም ካብ ምህናጽ ጀሚሩ ዓብይቲ ተግባራት ብዝፈጸመ ሓፀይ ገብረ መስቀል ዘስመ መንግስቲ ዓምደ ፅዮን ኣክሱማዊ ብስርዓቶም ክነብሩ ዝፈቐደ፤ ሕዳር ፅዮን ኣብ ኣክሱም ማርያም ጉንበት ዓመታዊ በዓል ኣብ ወጀራት ክኸበር ዝፈቐደ፤ቅዱስ ያሬድ ኣብ-ይ መዓታ ምስ ሓፀይ ገብረ መስቀል ማርያም ጉንበት ዓመታዊ በዓል ኣብ ወጀራት ዮኸብሩ ምንባሮም ኣብ ገድለ ኣብ-ይ መዓታ ዝሰፈረ ታሪኽ እዩ። እዚ ታሪኽዚ ጥንታዊነት ናይ ህዝቢ ወጀራትን በቢ ዘበናቱ ንዝነበሩ ነገሶታት ከይተንበርከኹ ብቻንጫ ስርዓት ባዕሉ ንባዕሉ የመሓድርን ምንባሩ ናይቲ ወያነ ዓወትን ጥንታዊነት ንርዳእ።

ኸቡራት ኣንብብቲን ሰማዕትን እዚ ፅሑፍ “ኣይተ ሊላይ የወያኔ መስራች ልጅ” ተባሂሉ ብኣሃዳዊያን ሚድያ ዝተነዘሐ ጉራ ጻዕዳ ሓሶት ሙጺኑ ልቢ በሉላይ ።

“ወይ ሕረሰለይ ገፊሕ ግራት ወይላ ወይነለይ ሃም ወጀራት” ትባላለች ገብሩ ህያው ናይ ህዝቢ ትግራይ አካል ንዝኸነ ህዝቢ ወጀራት እምበር ንሓደ ውልቀ ሰብ ኣይምልከቶን። ወጀራትን እምነቶምን ስርዓቶምን ሓልዮም ንዝበናት ብምጽንዓም ምሳፍንቲ ከምድሌቶም ከዕንድሩሎም ስለ ዘይኸአሉ ፍሉይት ህዝቢ መሰሎም ንክቐጹሩ ብብዙሕ አግላሊ ዘመተ ዋላ እንተ ተፈተኑ፤ እቲ ሓቂ ትርጉም መጽወዒ ስሞም ግን **ወጋርያት** ካብ ዝብል ልሳነ ግእዝ ዝመጽእ (ወቓዕቲ ሓይሊታት) ዝብል ትርጉም ዘለዎ ቃል ሙኪኑ፤ ምርዳእ የድሊ። ወጀራት ኣብ ሰልፊ መንነት ብዝኸፈልዎ ሕልፊ መስዋእቲ ብቕድሚት እምበር ብድሕሪት ዘይሰርዑ አግእዝያን ተጋሩ እዮም ።

መም/ተስፋይ ተድላ ህዝቢ ወጀራት ካብ ትግራይ ነገድ ፈጹም ዘይፍለ ሙኪኑ ይገልፁ፤ እቶም ነበርቲ ወጀራት ቅድሚ ክርስቶስ ልደት ዝነበሩ አቦታት ሓዳለ ሰንዓለ አስመዓለ ፤ጽልዎ ሕንኩር ጋዎ ወግአዳ ዋረን ዝተባህሉ አቦታት ድሕሪ ልደት ክርስቶስዉን ዓዲ ቐይሕ ዘቐንጠ ሃፍቶም ካብ አከለጉዛይ ዝመፅእ፤ ካብ ነገደ አግኣዚ ፤ ነገደ ዮቕጣን ዝውለዱ ምስ ገብሩ ገምቤላ ወራድ ሓውሰባ መቕጠን ጨለቕት ምስ አራም ሹም ስላዋን ዝተዋለዱ ንዝበናት እምነቶምን ስርዓቶምን ሓልዮም ዝነበሩ ህዝቢ አግኣዝያን ተጋሩ ሙኪኖም ፅሑፍ መም/ ተስፋይ ተድላ ብግልጹ ይሕብር ።

አይተ ሊላይ ኃይለማርያም “የወያኔ መስራች ልጅ” እናተባህላ ዝተጋወሐ ፕሮፓጋንዳ ካብ ሓቂ ዝረሓቐ ሙኪኑ ክቃላዕ አለዎ። እቲ ሓቐኛ መስራቲን በዓል ዋና ታሪክ ወያኔ ህዝቢ ወጀራት እምበር ውልቀ ሰብ ዘይሙኪኑ ክፍለጥ አለዎ። ህዝቢ ወጀራት ኣብ ቐንጨ ዝተመሰረተ ዉሽጣዊ ምምሕዳሩ ንክኸብር ክብል፤ ዘካየዶ ቃልስን ዝኸፈሎ መስዋእትነትን ከም አብነት ካብ ስሑል ሚካኤል ቆረቆረ ብዝርዝር ንርእ።

ህዝቢ ወጀራት ውሽጣዊ ምሕድርኡ ከሓሉ ክብል ዝተዋግኦም ዝእኑት ኢትዮጵያ

- 1. ስሑል ሚካኤል አኮን ወዲ ሓፍትን (ደጃት ወልደን ሕዳግ ስብሓቶን) ዝተ ቐተሉሉ ውግእ
- 2. ሓፀይ ቴዎድሮስ ደጃት ወንዴ ኣብ ማይ ዓይጊ ዝተሰዓረሉ (ደጃት ወንዴ ግብሩኸዶ ሓመዴ ዝተበሃልልሉ)
- 3. ሓፀይ ዮሃንስ እቲ ኹናት ጦጦው ኣሰሎም ብካሕሳን ምሕረትን ዕርቂ ዝፈጸሙሉ፤
- 4. ሓፀይ ሚኒሊክ ሰራዊት ሲሪክ ኣብ ዓዲ ቐይሕ ዝተሰዓረሉ
- 5. ሓፀይ ኃይለ ሥላሴ

ጉንቦት 12 1935 ስዕረት ደጃት አባይን መሳፍንትን ዓወት ወጀራትን
1936 ደብዳብ ነፈርቲን ናይ ብላታ ኃይለ ማርያም ምንስሓብን

6. መንግስቱ ኃይለ ማርያም

ስዕረት መንግስቱን ዓወት ዳግማይ ወያኔ ትግራይ
ወያኔና መሰል ብሄር ብሄረ ሰባት ኢትዮጵያ ዘኸብር ሕገ መንግስቲ ምስሪቱ
ዓለም ዘደነቐ ልምዓት ኣብ ኢትዮጵያ ኣምዝጊቡ ፤ ፀረ ህዝቢ ሓይሊታት

7. ብድኸመት ኃይለ ማርያም ደሳልኝን ጨኽኒ አብይ አሕመድ ዓሊ ምስ ኢሳይያስ አፈወርቂ ግንባር ፈጠሩ።

ዘርእ ህዝቢ ትግራይ ከጥፍእ ካብ ልዕሊ ፍርቂ ሚልዮን ዝግመት ሰራዊትን ናይ UAE ሰብ ኣልቦ አውሮፕላንን አዝሚቱ ።ካብ ጎረባብቲ ሃገራት ሓጋዚ ጦር ለሚኑ፤ ከም ብዓል ሊላይ ኃይለ ማርያም ዝበሉ ከዳዓትዉን አንጻር ህዝብም አሰሊፉ። ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘርአዊን ንዋታዊ ዕንወትን ካብ ዝጀምር እዛ ፅሕፍቲ ከሳብ ዝጠናቐቐላ 64 ማዕልቲ ኮይኑ ኣሎ

ኣብቶም ዝሓለፉ ዘበናት ዝትፈጸም ተጋድሎን ዝትመዝገቦ ዓወትን ወየንቲ ዕስራ ዓዲ ወጀራት ካብ መፅናዕቲ መምህር ሀብተ ማርያም ተድላ ቅድሚ ምጥቃሰይ ኸቡራት ኣንቡብትን ስማዕቲን ቐጺሉ ዘሎ ሓበሬታ ኣስተውዕሉ።

ኸቡር ሓወይ ኣይተ ካሳ ኃይለ ማርያም ኣብ ዝጸሓፎ መጽሓፍ ገረብ ዓረና ወያነ ትግራይ ገጽ 415 ኣደና ውይዘር ኣሰማኛ ንቡኸሪ ወደን ኣፅብሃ ኃይለመርያም ኣብ ዕሽል ዕድሚኡ ንዓመታት ኣብ ምሕዩር ዝነበሩ ኣቦኡ ክደሊ እንትሰድኦ ዝተዛረቡኦ ምስ ኣንቡብኩ ንካሳ ሓወይ ብዕርኻ ይለምልም ብምባል ንታ ቃል እማማ ኣሰማኛ ከም ድርሳን ማህዋዊ እየ ተሳሊመዮ። እጠቅስ **“ኣቡኻ ሕነ ዓውይ ሓዎም ነጋ ረዳ ክፈድዩ በረኻ እንትወጹ እንተለዉ ወዲ ዓሰርተ ክልተ ዓመት ቆልዓ እዮም ነይሮም።ንስኻዉን ገዲም ኣይነኣስካን ዓሰርተ ሰለስተ ዓመት ኹይንካ ኣሎ። ኪድ ወረ ኣቡኻ ኣልሸ። ናባይ ከምዘፅደፉዎም እንዳ ራእሲ ኣበበ ጠይቕካ መንጠቢ ኣቡኻ ፍለጥ።ብህይወት እንተ ፀኒሖምኻ ፅቡቕ ወረ ሒዝካ ተመለስ። እንተ ቐቲሎምዎም እዉን ቐርፅና ንፈልጥ”**

ካብ ቃል ወ/ሮ ኣሰማኛ እንርድኦ መንዩ መስራቲ ወያነ ብግልፂ እንርድኣላ ሓቂ እዚኣ እያ። ከምቲ ብወይንቲ ወጀራት ካብ ስሑል ሚካኤል ክሳብ ሓፀይ ኃይለ ሥላሴ ኣንጻር ዘውዳውያን ይውላዕ ምስ ዝነበረ ርቸት እምቢታን ሓርነትን ፤ከምኡዉን ብ1967 ኣብ ደደቢት ዝትወልዐ ንሓርነት ህዝቢታት ዝዓለመ ርቸት ተሓህት ዳሕራይ ህወሓት ምክንያት ኣጀማምርኡ ንህዝቢ ዕላማ ማእኸል ዝገበረ እንትኾን ፤ ብብረት ዕሽል ኃይለ ማርያም ረዳ ዝተወለዐት ቀዳመይቲ ናይ ዓረር ርቸት ግን ሕነ ዓውይ ሓዎም ነጋ ረዳ ንምፍዳይ ዝዓለመት ምንግራ ካብ ኸብርቲ ብዓልቲ ቤቶም ንኣቦና ብላታ ኃይለማርያም ረዳ ቃል ምስክርነት ብላዕሊ መረጋገፂ ኣየድልን ።

ወጀራት ኣብ ዘበን ስሑል ሚካኤል

1. ኣቦና ብላታ ኃይለ ማርያም ኣብ ዘበን ስሑል ሚካኤል ኣይተወለዱን፤ ነገር ግን ኣብ ዘበን ስሑል ሚካኤል ህዝቢ ወጀራት ናይ ቐንጨ ስርዓቱ ዘየድፍር ብምንባሩ ፤ካብ ነገሰታት ሹመት ዝደልዩ ገለ ውልቀ ሰባት ወጀራቶት እንትፍጠሩ ዝነበሮም ኣማራፂ ወጀራት ዓዲ ቐንጨ ለቕቕካ ምወፃእ ጥራሕ ከምዝነበረ ንርኢ። ነዚ ኣብነትዉን ኣኮን ወዲ ሓፍትን ዘቃተለ ታሪኽ ደጃት ወልደን ሕዳግ ስብሓቶን እዩ። ካብ ኣቡኡም ሹም ኣራም ስላዋን ካብ ኣዲኡም እመቤት ፃዕዳ ዓዲ ሞስኖ ዝተወልዱ ብስሑል ሚካኤል ንዝተሾሙ ደጃት ወልደ ኣኮኡም ሕዳግ ስብሓቶ “ንምንታይ ተፅርፈና ካብ ስርዓት ቐንጨ ወፃእኻ ንምንታይ ትሸየም?” ብዝብል ትባኢሶም ንኣኩኡም ሕዳግ ስብሓቶ ቐቲሎም መሬት ወጀራት ምልቃቕም ኢድ ፅሑፍ መም/ተስፋይ ተድላ ይሕብር።

2. ብጊዜ ሓጻይ ቴዎድሮስ

ንወጀራት ክወግእ ዝመጽእ ደጃት ወንዴን ሰራዊቱን ”ወንዴ ወንደየ ወንደየ ጎዎሩኻዶ ሓመድዮ” ተባሂሉ ዝትደረፈሉ፤ኣብ መይዳ ገልገላ ገረብ ማይ ዓይጊ ኣብተባህለ ቦታ ብዘይ ነጋሪ ወረ ዝተረፈ፤

3. ኣብ ዘበን ሃፀይ ዮሃንስ 1864 ምጋቢት 1 1881

ደጃት ካሳ ምርጫ ዉን ልክዕ ከምራእሲ ወለስላሰ፤ ምኳንንቲ ትግራይ ካብ ተቐናቕንቶም ንክሕብኡ ንድሕንነቶም ክብሉ ምስ ህዝቢ ወጀራት ምንባር ይመረጹ ነበሩ። ደጃት ካሳ ተሳኪሎሎም ሓፀይ ዮሃንስ ተባሂሎም ምስ ነገሱ ፤ ንወጀራታይ ዓርኮም ተኸለ ጎበዛይ “ንዓ ደገዝማቸነት ተቐበል፤ንወጀራት ኣመሓድር” ምስበልዎ “ኣነ ብስርዓት ቐንጨ ስለ ዝምራሕ ኣይቅበልን” ይብሎም። ትእዛዝ ንጉስ ብዘይ ምቕባሉ ይበኣሱ። ተኸለ ይሸፍት። ንህዝቢ ወጀራት “ኣሲርኩም ኣምጽኡለይ” ዝብል ትእዛዝ ንጉስ ይበጽሖም። ከምዚ ሙሉእ ትግራይ ንጌታቸው ኣስፋ ኣይንህብን ጠንጠነልና ዝበልናዮ፤ወጀራትውን ንተኸለ ጎበዛይ ኣሕሊፍና ኣይንህብን ኢሎም ጠንጠነልና ስለዝበሉ (ሃፀይ ዮሃንስን ምስ ሺሾ ስራውቶም ሓያል ወግእ ኣብ ልዕሊ ወጀራት ይኸፍቱ። ሰራዊቶም ብጻምእ ማይን ብሸቶል ኣውራሪስ ወጀራቶት እንትጥቃዕ እንትማረኹ ብዙሕ ንብረት እንትዓኑ ምስረኣዩ) ናብ ነብሶም ትመሊሶም ፤ዝጠፍእ ዘሎ ሓይሊ ዝዓኑ ዘሎ ንብረት ናይ ባዕዲ ተይኮነስ ናይ ባዕልቶም ብሙኽኑ ጣዕሳ ሓደሮም። እቲ ኺናት ጠጦው ኣቢሎም፤ ዝትበደለ ክሒሶም ንተኸለ ጎበዛይውን ብኣዋጅ ይቐረታ ሓቲቶም ወጀራት ብስርዓቶም ክነብሩ ፈቕዶም ሰላም ኣውረዱ።

ሃፀይ ዮሃንስ ናብ መተማ እንትዘምቱ እቶም ዝዋጉኡዎም ዝነበሩ ወጀራቶት ሓቢሮም ዘመቱ። እቲ ዘገርም እቲ ናይ ቐደም ዓርኮም ወጀራታይ ተኸለ ጎበዛይ ብሞት ምሓዝሉ (ሃፀይ ዮሃንስ) ሓዚኑ ኣዕርኸቱ ንዓ ተመለስ እንትብልዎ “ኣና ንጉስ ሞቶም ኣይምለስይዎ ወጀራት ትኸለዶ ሩኡኹም ኢሎም እትሓቱኹም ኸሳድ ፀላኢ እላቕረጸ ድኣም እትወድቕ ኣይረኣናዮይ፤ ኢልኹም ንወጀራት ንገሩላይ” ኢሉ ቫሽ ምላሽ ኣትዩ ምስዋኡ እዩ። (ድሕሪ ኪናት ኣብ ልዕሊ ጸላኢ ዝፍጸም ሃንደበታዊ መጥቃዕቲ) ካብ ምተስፋይ ተድላ

5. ዘበን ሓፀይ ሚኒሊክ 1881-1906

ብናይ ወሎ ንጉስ ሚካኤል ንጉስ ሚኪኤል (ክርስትና ወደም ንሃፀይ ዮሃንስ) ንወጀራት ክወግእ ክንበርክኽ ሰራዊት መሪሖ ዝመጽእ ሲራክ ወልደ ማርያም ብምቕዋም ኣብ ወጀራት ዓዲ ቆይሖ ክሳብ ሎሚ መቐብር ሲራክ ተባሂሉ ኣብ ዝጽዋዕ ቦታ ዝበጽሖ ስዕረት፤ እቲ ኸለእ መረጋገዒ ጅግንነ ወጀራቶት እዩ።

6. ብዘበን ሓፀይ ኃይለ ስላሴ (ቀዳማይ ወያነ እላ ትባህሉ ዝጽዋዕ)

ወራሪ ጥልያን ብሓገዝ መንግስቲ እንግሊዝ ትሳዒሩ፤ ናብ ስልጣኑ ዝተመልሰ ሃፀይ ኃይለ ሥላሴ ኣብ ልዕሊ እቲ ቐስሎ ዘይ ሓወየ ድኻ ገባር ናይ ዓመታት ግብሪ ክኸፍል ኣወጀሉ። ኣብቶም ዝሓለፉ ነገሳታት የኸፍሉዎ ዝነበሩ ናይ “ዓይነት ግብሪ” ተባሂሉ ዝፍለጥ ብዝተፈለየ ካብ ዓዲ እንግሊዝ ሒዝዎ ዝመጽእ(ኒው ታክሰቪን ሲስተም) ገባር ብገንዘብ ግብሪ ንክኸፍል ዘገድድ ነበረ።ብቲ ሽዑ እኸለ ሕሱር ገንዘብ ኸባር ስለ ዝነበረ እቲ ገባር ኣዝዩ ክበድዎ።

ደንበኛ ብዝብል ሱም ዝፍለጡ ዓቕይቶት ኣዋጅ ከፈፀሙ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ማእለያ ዘይብሉ ግፍዒን ወራርን ጀመሩ። ህዝቢ ክፃወሮ ኣይከኣለን።

ካብ ዓዲ ቆይጫ ወጀራቶት ዝስዕብ ሕራኒ ትሳምዑ።

“ብንቃዓ ጣፍ ወረቀት ድቓዱ

ብዲቫላ ጠሊ ድማለዱ

ዳናዩ ለሚ ዘበን ይጫገዱ”

“ወጊድ ደንበኛ ባዕልና ዳኛ” ዝብል ናይ ዓመፅ ሕራኒ ኣብ መሬት ትግራይ ተቐለሐ። ብፍላይ እቲ እምቢታ ህዝቢ ራያ፤ ኣላጀ ምላሽ፤ ቦራ ስላዋ፤ እንደርታ፤ ደርጋ ዕጅን፤ ክሳብ ስሓርቲ ሳምረ፤ ተንቤን፤ ክልተኣውላዕሎን ተዛመተ ነቲ ህዝቢ ዝኸነን ዘይኮነን ምክንያታት እላደልዩ ብዓቕይቶት ምጥቃዕ ጀመሩ ።

“ናይ ወጀራት ህዝቢ ስማዕ” ዝብል ወርሒ ሰኔ 1933፤ ናይ ትግራይ ህዝቢ ስማዕ ብዝብሉ ወርሒጥቕምቲ 1934ብኣውሮፕላን ዝብተኑ ናይ ኣዋጅ ወረቓቕቲ ኣደንፀይዎ።

ክምቲ ኣብ ዘቨና ገጢሙና ዝሎ ኮራኹር ኣብይ ብደም ንብዓት ህዝቦም ዝሸቕጡ ዘለው ዉሑዳት ተጋሩ ፤ ብኣበጋዝ ደጃት ኣባይ ካሕሳይ ዝምርሑ ናይቲ ዘውዳዊ ስርዓት ባንዳታት ንወጀራት ክንበርክኽ ብኸልተ ግንባር ኹናት ዝውለዕ ዓቕይታይ ሰራዊት ብህዝቢ ወጀራት ሰዓራይነት ተዛዘመ ። ኣበጋዝ ደጃት ኣባይ ብወጀረት ተማሪኹ። ጉንበት 15 1935ዓም ኣብዝተ ገብረ ኹናት ብላታ ኃይለ ማርያም ኣይተሳተፉን።

1.ኸቡር ኣቦና ብላታ ኃይለ ማርያም ባዕልቶም ዝነገሩኒ ኣብቕድሚ ፈጣሪን ታሪክን ክምስክር

“ኹሓን እንዳ የሱስን ዝነበረ ሰራዊት ደምሲስና መቐለ ክንቆፃፀር ሓብ ዘስነቐና ወጀራት ኣብ ልዕሊ ደጃት ኣባይ ወራሪ ዓቕይታይ ለግነይዎ ዓወት እዩ” ፤ “ ኣብ ዉዕል ማይ ደርሁ ክይንጣለም ኢልና ክንመሓሓል ተለና ዉን ማሕላና ማሕላ ወጀራት ኢና ተበሃሂልና ምክንያቱ ብሓደ ልመኸሩዎ ኣብ መሬት ስለ ለይትወድቑ።”

“ሓደ ሱሙ ነጊሮምኒ ዝረሳዕኩዎ ኣብኣስመራ ዝነበረ ናይ ደርጊ በዓል ስልጣን “ወያነ ዝተጀመረ መንገሻ ንምንጋስን ናይ ዮሃንስ ዘውዲ ካብ ሸዋ ናብ ትግራይ ንምምላስን” ዝዓለመ ከምዝኸነ ብመጽሕፍት ትሓቲሙ ብልረኣዩ ንደርጊ በዓል ስልጣን ምንም ክይፈርሑ ፤”ኣንተ ነበርክ ወይስ ኣባትህ ነገረህ?” ብዝብል ርእሲ መልሲ ከምዝፀሓሓሉ ነጊሮምኒ ነይሮም። ኣብ ዉግእ ኣላጀ ብግዕቂ ደብዳብ ነፈርቲ ቐሱል በዚሑ ስንቂ ተወዲኡ ናብ ማይ ቆይሖ ክንሳሕቡ ከምዝተገደዱ ነጊሮምኒ እዮም።ነንሳሕብ ዝለና ሙጂናዉ ንወጀራት ነጊርና ኢና ኣንሳሕብና እቲ ዉግእ ኣብ ሞንጎ ወጀራትን ሰራዊት ኣበበ ኣረጋይን ን ዓሰርተ ሸውዓተ ማዕልቲ ምቕጻሉ፤ኣብ ቤትመራ ኹናት ሙቕም ስምምዕንት ሰራዊት ራእሲ ኣበበ ኣረጋይ

መሬት ወጀራት ከይረገፁ ትስማሚው መቐለ ምእታው ፤ ወጀራቶች ራእሲ አበበ ህዝቢ ከይብድል መስቀል አምሒሎም ከምዘሕለፍዎ ነገሮቻቸው።

2 ልዑል ራእሲ መንግሥት ስዩም ባዕልቶም ዝነገሩኒ ፤

ብአቆፃፅራ 2004 አብ ዝነበረሉ ከተማ ቶሮንቶ ሃገረ ካናዳ ደቆም ክሓቱ ዝመጽኡ ዝተኸበሩ አቦና ልዑል ራእሲ መንግሥት ሥዩም ብዓልቲ ቤቶም ልዕልቲ ኣይዳ አብ እንዳ ደቆም ልጅ ጃልዮን መሰሉ ገብረሂወትን ከረኸቦም ዕድል ገጢሙኒ ንሰለስት ሰዓት ብዘይ ምቁራፅ ታሪክ ካብ ቤተ መንግሥት ክሳብ ዉሳነ ደመር ወጀራት ነገሮቻቸው።

“ደጃት አባይ ንወጀራት ከንበርክኽ እየ እንትብሉ ግደፉ ካብ ጥንቲ ጀሚሩ ሕግን ስርዓትን ዘለዎም ህዝቢ እዮም ብሸማግል ተለይ ኾይኑ ብጦርነርት መፍትሒ ሃምላይ መፅእ ንገረዮም ክሰምዑ የኸኣሉይ። ሸማግላታት ወጀራት ለሚኖም ምስማዕ አብዮም። ብዙሕ ሰራዊት ዘመናዊ ዕጥቂን ልምዲ ዘለዎም መራሕቲ ስለ ልሓዙ ዝሸነፉ ኣይመሰሉምን። ወጀራት እዚ ኹሉ አሸሓት ሰራዊት ድምሲሶም ንደጃት አባይን ካልኣት አዘዝትን ማሪኮም ናብ ወጀራት ወሲዶም። አብ ደመር ወጀራት እቶም ሙሩኻት ፍርዲ ልክወሃብ ሙጺኑ ብልሰማዕኹ ህዝቢ ወጀራት ምሕረት ከገብርሎም ንክልምን ብገረብ ምንዳፍ ገይረ እንትኸድ ሒዘያ ዝነበርኩ ካምዮንን ሓለውትይን አብ ክባ ወየንቲ አቲና አሸዑ ድባርተ ዝበሃላ አብ ወጀራት ፍሉይ ኸብሪ ዘለወን ደቀንስትዮ ሸምጢ ወየንቲ ደቀን ሒዘን እንተዘይገላግላና መውፅኢ ኣይምነበረናን። ብፅባሒቱ ኸዳንን ፈረስን ተዋሂቡኒ በይነይ ባሕሪ ሓፀይ ከይደ አብቲ ደመር ተገንዮ ልመናይ ህዝቢ ትቕቢሉኒ እቶም ሙሩኻት አረኪቦምን። ሸዑ ደጃት አባይ ቐላሕ ኢሎም ከጥሙትኒ ኣይከአሉን።” ኢሎምን ነይሮም።

ካብ ቤተ መንግሥት ክሳብ እቲ ስሕበት ማእኸል ወያነ እቲ ሓቂ እዚ ኮይኑ እናሃለወ ንውልቀ ያታን ዝናን ተባሂሉ ዝሰራሕ ድራማ ዘይሩ ዘይሩ ንውርዶት እዩ ልዳርግ። አቲ ሓቂ አብ ወጀራት ይጀመር አብ ደደቢት ኩሉ ታሪክ ታሪክ ህዝቢ ትግራይ እዩ። እቶም ዘውዳውያንን ንኹብዶም ዝሓድሩ ባንዳታትን ትማሊ ትዋሪዶም፤ ሎሚዉን ክዋሪዱ እዮም። ወያነ ብራእሲ አበበ አረጋይ ዝተ ሳዕሪ ዝመስሎምን ከደናግሩ ዝደልዩን ብዙሓት እዮም ወያነ ኣይተሳዕርን ። ሓዚዉን ዘይሰዓር ሙጺኑ ምርዳእ ይድሊ ህዝባዊ መስመር ስለዝኾነ ህዝባዊ መስመር ማለት ድማ ኩሉ ህዝቢ ዝአምነሉ ሓቂ ማለት እዩ። ደመኛ ፀላኢና ከም ዘርኢ ከንጥፍእ ዝደልዮ ዘሎ ምኽንያት ዘይሰዓር ህዝባዊ ዕላማ ከምዝሓዘና ስለ ዝፈልጥ እዩ ። ወጀራት ብታሪኮም ውግእ ኣይሰዓርምን። አብ ታሪክ ህዝቢ ወጀራት ካብቶም ዝገጠሙ ብዙሓት ፈተናታት እቶም ክልተ ክልተ ከም አብነት ምጥቃስ ይከአል ምእንታ ከይድገም፤

1. ድርቂ 1965 ዓም ሸርሒ ልዑል ራእሲ መንግሥት

2. ሰብን እንስሳን ዝዕንግል ዝነበረ በለስ ብሓሰኻ ኮቺኒየል ተበሊዑ ኮነ ተባሂሉ ክጠፍእ ዝገበረ ፕሮጀክት ምትኩ ኃይሌን እዮም።

ንህልቀት ምናእሰይ ህዝቢ ወጀራት ታሪክ ይቐረ ዘይብሎም ሓዳጋታት ዋላ እንተ በፅሖ ብዘም ዕሉላት ፋሽስታዉያን አብይን ኢሳይያስን ዝግበርዘሎ ዘርኢ ህዝቢ ትግራይ ናይ ምፅናት ወግእ ምስ መንግሥት ትግራይ ኮይኑ ንህልዉንኡን ክብሩን እላተጂሸሐ ይርከቡ። ከምበዓል ኣስሮ ተስፋይ ዝበሉ ውሩያት ጀጋኑኸቡር መስዋእትነት ኸፈሎምን እላ ኸፈሉን ይርከቡ።

መንእሰይ ወጀራትን ሕያውነት ተስፋይ ዓድዋን

ብ1965 ዓም ሓፀይ ኃይለ ሥላሴ መቐለ መግኡ ብልዑል መንግሥት ሕቶታት ወጀራት ክፍትሑ ዝነበሮም ዘይተፈትሑ ሸግራት ፤ 20 ዓዲ ጥርዓን ብምቕራብም ዘይተሓጎሱ ልዑል መንግሥት ብ1965ዓም ተኸሲቱ ዝነበረ ድርቂ ወጀራት ክዕምፁ እዮም ብዝብል ስግኣት ምስ መማኸርቶም ተማኸሮም ፤ መናእሰይ ወጀራት “ድርቂ ይመፅእ ስለ ዘሎ ብነፃ መጎዓዝያ ሕክምና መፅለልን ምግብን ተዳልይልኩም ኣሎ፤ ንማዕልቲ ሓሙሽተ ቕርሺ ክኸፈለኩም ሓመራ ከይድኹም ክትሰርሑ ብምባል፤ ብዙሓት ምናእሰይ ወጀራት ብአውቶውስ ወሲዶም ሓመራ አራገፍዎም። እቲ ዝተባህለ መፅለሊ ይኹን ሕክምና ዘይብሉ ብጥሜትን ሕማም ዓሰን ምርጋፍ ምስ ጀመሩ እቶም ልበ ርሕሩሕ ኣይተ ተስፋይ ዓድዋ ብናይባዕሎም ስንቂን መጎዓዝያን ናብ ዓዶም ክምዘምለሱ ብምግባር ናይ ብዙሓት መናእሰይ ወጀራት ሂወት እንተድሕኑ፤ እቶም ብ1935 ክረምቲ ድባርተ ወጀራት ሸምጢ ወየንቲ ደቀን ሒዘን ካብ ኸባ ዘድሓኦም ድባርተ ወጀራት ልዑል መንግሥት ንደቀን ጨኪኖምሎም ብሃሩርን ጥሜትን ብዓሰን ክሃልቁ ፈሪዶምሎም። ንደቂ ሂወቶም ዝድሓና ከድሕኑ ኣይደለዩን። እታ ደረቕ ሓቂ እዚ እያ ውስልትናን ክብለኒኢ ዘይብላን ታሪክ።

ብ1979 ንአበይ ተስፋይ ዓድዋ ብኣካል ረኺቦዮም፤ ውዕለታ ትስፋይ ዓድዋ ብሙሉዕ ህዝቢ ወጀራት ስለ ዝፍለጥ ንዝገበርዎ ውዕለታ መዘከርታ “መዓዛ” ዝብል አርእስቲ ዘለዋ ዕትሮ ዝጸረት ጓል ዘይቲ ቅብእ ስኢሊ ክህበም ከለኹ ንህዝቢ ወጀራት ዝወዓሉዎ ውዕለታ መዘከርታ ምጺኑ እንትገልፀሎም ካብ ሓደ ዘይተፀበይዎ ምንእሰይ እም አብ ዓዲ ስደት

፤-በዓብይ አግራሞትን ሓጎን ተቆቢሎም። እታ ስእሊ ኣብ ስድራ ኣብና ተስፋይ ዓድዋ ከምትህሊ ተስፋይ ይገብር። እዞም ብዙሕ ዘይተዘመረሎም ወላዲ ውዕለትኦም ዝኪሮም መ/ ተስፋይ ተድላ ኣብ መፅሓፎም ስለ ዘስፈሩዎም ልዑል ምስጋና ይብፀሓዮም።

ኣብ ዘርኢ ምጥፋእ ፤ ምዕናው መሰረተ ልምዓትን ጉሕልትን ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዘፍፀም ዘሎ መጠነ ሰፊሕ ገበን እቲ ኣዓርዩ ዘሕዘን ካብ ኣብራክ ህዝቢ ትግራይ ተፈጠሮም ከም በዓል ሊላይ ዝበሉ ዑቡያት መፍሰስቲ ንፁህ ደም ከፋእ ልቢ ዘለዎም ንዕንወት ዝገዩ መስከርቲ ሓሶት ኣብ ሞንጎ ኣሕዋት ኣፈላላይ ክፈጥሩ ላሕ ዝብሉ ካሕዳማት ሎሚ ጥራሕ ተይኮነ ኣብቲ ሕሉፍ ታሪክናዊን ዝነበሩ እዮም። ኣብዚ ዕሑፊይ ንሊላይ ኃይለ ማርያም ከምቀንዲ ዛዕባ ዘልዓልኩሉ ምኽንያት ብቶም ታሪኽም ኣብልብና ዝፀሓፍናዮ ኸቡር ወላዲኡ ብላታ ኃይለ ማርያም ረዳ ስም እናሸቀጠ ዕጥቂ ገባር ኣብ ምፍታሕ ታሪክ ይቐረ ዘይብሎ ክሕደት ብምፍፃም እዩ። ንኣብነት ንርኣዮም፤

193-38ን2013ዓም ዝተ ኸሰቱ ባንዳታት

<p>1934-1937</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 ድጃዝማች አባይ ካሕሳይ 2.ድጃዝማች አፅብሃ ተሰማ 3 ፊተውራር እያሱ አፅብሃ 4. ፊተውራር አበሻ 5.ፊተውራር ደስታ ዓሊ 6 ፊተውራር በርሀ እንግዳ 7 ፊተውራር ሓድጉ 8 ፊተውራር በርሀ ሊበን 9. ፊተውራር ወለ ኪዳን አሸብር 10. ፊተውራር አለማየሁ ዳጉም 11. ፊተውራር ተፈሪ ዘውዴ 12፣ ቅኛዝማች አሳህል አሸብር 13. ሹም ተምቤን ሓድጉ 14. ትግሬ ምሆኑ 15. ዓና ምሆኑ 16. ግራዝማች መኮነን 17.ድጃዝማች ወለኪዳን 18 ሻምበል ሰሎሞን አርአያ 19.ቅኛዝማች/መስቀል (ብጀጋኑ ወጀራት ዝተሳዕሩ) 20 ደጃት ገብረሂወት 21.ሻለቃ ተድላ መኮነን፤ <p>(መቐለ ብአየር ክትድብደብ ቴለግራም ናብ ንጉስ ዝለአኹ)</p>	<p>2013 ዓም</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.አረጋዊ በርሀ 2.ግደይ ዘርአ ፅዮን 3 ዮሃንስ ገ/መስቀል 4. ሙሉ ነጋ 5.አብርሃም በላይ 6.ነብዩ ስሑል 7.አታኸልቲ ሃይለ ስላሴ 8.ሊላይ ኃይለማርያም 9.ሳምራ ዩኑስ 10. አርከበ ዑቕባይ 11. ሞላ ኃይለማርያም 12.አማን ሚካኤል 13. አብርሃ ደስታ 14.የማነ ንጉስ ኖክያ 15.ሚኪ ተስፋይ 16.ሰሎሞን ወልደ ገሪማ 17.ፍረ ወይኒ ገብረ ዓዲቐ 18.ጋዜጠኛ አርአያ 19.ሙለር ጮማ 20. ኢሳቅ ወልዳይ 21.ዛዲክ አብርሃ <p>ታሪኽ ይቐረ ዘይብሎም ጥላማት ወሎዶ መዝጊቡ ይሓዘም።</p>
--	---

መንእሰይ ወለዶ ኣብዝሃለኻ ሃሉ ንዘም ባንዳታት ከም መርዛም ኣራዊት እምበር ከም ሰብ ክይትርእዮም።ሕሱራት መ-ጂኖም ብዝከአል ኩሉ ኣቃልዓዮም። ሊላይ ኃይለ ማርያም ዘፍተሐካ ዕጥቂ እንተስ መንዚዕኻ ወይ ብወነን ትብዓትን ካብ ውድብካ ህወሓት ዕጥቂ ተዓጢካ ስድራኻ ካብዘም ሰብ መስል ኣራዊት ክትሕሉ ይግባእ ። ሓፍትኻ ከይትድፈር ኣዴኺ ከይትሕረድ መክት/ቲ። ካብዘም ቋንቋኻ ዝዛረቡ ባንዳታት ከይተተሰፊ። ብቐሽትን ኣውራጃን ክኸፋፍሉኻ ሓይልኻ ክብትኑ ኣብዘፃውድዎ ሸገና ከይትኣትወሎም።

ኣብ ቀዳማይ ወያነ ምስ ኃይለ ስላሴ ሰራዊት ኣብዝነበረ ኹናት መቐለ ብአየር ክትድብደብ ናብ ንጉስ ኃይለ ስላሴ ቴለግራም ዝፀሓፈ ደጃት ገብርሄት እዩ ነይሩ። እንሆ ኣብ ዘሸናወን ከም በዓል ኣረጋዊ በርሀ ንሊላይን ዝበሉ በላዕቲ ሕድሪ ምፍጣሮም ኣይገርመናን።

ብመዳይ ሃይማኖት ወን ትመሳሳሊ ታሪክ ክድገም ንርኢ፤ ንቶም መራሕቲ ሃይማኖት ብኣብይ ኣሕመድ ነቲ ኹናት ደግፉ ስለ ዝተባህሉ ዝፍፀም ዘሎ በደል እላረኣዩ ሱቕ ምባል መሪጾም። ብወረርቲ ኣብ ምእመናንን ካህናትን ኣብ ኣብያተ ክርስቲያናትን ዕንገራት እንትፈፀሙ ብሕጻን ክብሉ ኣይከኣሉን። ብዘበን ኃይል ስላሰ ናይ ኦርቶዶክስ ፓትሪያርክ ክሳብ ኣብቲ ኹናት ዝተሳተፈ ገባር ኣብ ቤተ ክርስቲያን ከይቐበር ብምባል ኣውጊዞም ነይሮም እዮም። እዛ ሐዚ ብዲያቆን ዳንኤል ክብረት (ኣማኸሪ ሕልመኛ ንጉስ) ብእጨገነት ገባር ሓዳጊነት ትምራሕ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን፤ ገላግላ ብብጂርያ እናትብልዑ ዘይግድሶ ጓሳ ኮይና ኣላ። እቲ ኣብ ልዕሊ ህዝቢ ትግራይ ዝግበር ዘሎ ዘርኢ ናይ ምፅናት ሓደጋ ብወሒድ ከውግዙ ምተገበኣ ኣይገበሩን። ካብ ከምዚኦም ዝበሉ በላዕቲ ክልተ ስጋ ዝተሰፈ ነገር የለን።

ብወገን ምስልምና ወን እንተኾነ እቲ ካብ ዓለም ካልኣይ ካብ ኣፍሪቃ ብታሪክ ቐዳማይ ዝኾነ መስጊድ ነጋሽ ብቶም ዘርእና ታሪክና ሃፍትናን ኣዕንዮም ክብርሱና ዝዘመቱ ፅላእቲ ምዕናወ ኣስዲቡ እቲ መስጊድ ከመይ ከምዝዓነወ ዘጸፊ ኮሚቴ ንከጣይኹ ምጅማርም ፅቡቕ ኮይኑ፤ “መካን ኢይቄድሶ ለሰብእ ኣላ ሰብእ ይቄድሶ ለመካን” ሰብ እዩ ነቲ ቦታ ቅዱስ ዝገብሮ እምበር ቦታ ንሱ ቅዱስ ኣይገብሮን ዝብል ብሂል ወለድና መሰረት እቲ ሓቂ ኣብ ህዝቢ በዲሒ ዘሎ ኪሳራ ነፃን ገለልተኛን መፃሪይን ሙቕም እዩ ክኾን ዝግብኦ ዝነበረ።

ንነጃሺ መስጊድ ቅዱስ ስፍራ ቅዱስ ኮይኑ ናብ ዉሉድ ወሎዶ ክሰግር ዝገበረ ቅዱስ ዝኾነ ህዝቢ ትግራይ እዩ። ብደም ብዝሰኸሩ ኣብይ ኣሕመድ ዓሊን ኢሳይያስ ኣፈወርቅን ኣምሓራ ሚሊሻን ዝፍፀም ዘሎ ግፍዒ ከውግዞም ምተገብኡ። ዝዓነወ ቤተ እምነታትን ትካላትን መሊሳና ክንሃንጾም ንኸእል ዝጠፍእ ዘሎ ሂወት ግን መሊሶና ክንትክእ ስለ ዘይንኸእል ብመራሕቲ ሃይማኖት ዝርከብ ዘሎ ፍርሕን ምሽቕራርን ኣዝዩ ዘሕዝን እዩ። ነዞም መራሕቲ ሃይማኖት ወ.ኣባሊም ብተኸላ እናተባልዓ ዝይዕጅቦም ሰነፋት ጓሶት ሙጂኖም ታሪክ ክምዝግቦም እዩ።

ኢትዮጵያ ዝትበሃል ሃገር ሞይታ እንተበልና ምግናን ኣይኮነን። ኣብዚ ሐዚ እዋን ከም በዓል ዳንኤል ክብረት ዝበሉ ኣጋንንቲ “ኣይተ ፃዕሩና ንሕና ኣብዘለዓለ ብራኽ ኢና ዘለና” እናበሉ ከባጭዉ ንሰምሰዕ ኣለና። እታ ሃገር ኣብ ምግማቱ ዘፀገም ሰብኣዊ ዕንገራትን ኢኮኖሚያዊ ኪሳራን ወዲቓ ትርከብ።

1. ብሰንኪ ናይ ፅልኢት ፕሮፓጋንዳ ደንበ ትምክሕትን ነፍጠኛታትን ሰብኣዊነት ዝበሃል መንፈስን ሞራልን ትሓጢጡ ተወዲኡ ብምሒር ፅልኢት ናብ ኣራዊት ተለዊጡ። ኣብ ኣሜሪካ ማእኸሉ ዝኾነ ኢሳት ሚድያ ብዕሊ ዘርኢ ህዝቢ ትግራይን ኩሎም ናይ ልምዓት ትካላትን ክዓነዉ ኣለዎም ኢሉ ጀናሳይድ ዝኣወጀ ሚድያን ፤

2. ኣብትግራይ ዝህነጸ ኢንዱስትሪታት ናብ ኤሪትራ ዘነፃፀራ ሮኬታት ከምዝኾናን እታ ሃገር ወን ከም ሃገር ፋሕፋሕ ክትበል ኣለዎ ዝበለ ኢሳይያስ ኣፈወርቂ ነዚ ፋሽስታዊ ሕልሙ ዘሳኸዐሉ ኣብይ ኣሕመድ ዝብሉዎ ኣረመኔ ረኺቡ። ንኣብይ ዝኣደሩ ብዓል ሊላይ ኃይለ ማርያም ሎሚ ብቐሸት ክፈላልይኹም ዝፍትኑ ዘለዉ ትማሊ ኣብኢድ ደርጊ ወዲቐም ወለድኹም እንትምርመሩ “ኣንተ ትግራ ሆነህ ህወሓት ኣይደለሁም ከምትል ጣና ሕይቕ ዉስጥ ገብቼ ወሃ ሳይነካኝ ወጣሁ ብትል ይቀላል” እናበሉ እዮም ዝገርፍዎም ዝነበሩ ምሒር ፅልኢት ካብዘለዎ ምሕረት ከይትፅበዩ። ብዓል ኣረጋዊ ሙሉን ሊላይን ዝበሉ እንተበሉ መሰልዎም ድኣምበር ተማጽዮም ዝድርበዩ ዘይትዓደሉ ቃንጫታት እዮም። ክኸፋፍሉኹም እንትሙኩሩ ከይትኣምንዎም።

3. ብዘበን ደርጊ ንኣብነት ብዕዉት ስርሒት ኣግኣዚ ካብ መቐለ ወህኒ ቤት ሓራ ዝወፁ ካብ ሓደ ኸባቢ ዝተወለዱ ተጋሩ ኣይነበሩን ካብ ኩሉ ትግራይ ዝውለዱ እዮም። ቅድሚ እቲ ስርሒት ፤ ካብ ወኸኒ መቐለ ብሕቡእ ኣብቲ ቤት መሰርቲ ኮይነ ናይቲ ወኸኒ ካርታ ስኢለ ንበዓል ሓየሎም ዝለኣኩ ኣነ ባዕልተይ እሱር መንእሰይ ወጀረታይ ትግራዊይ እዩ። ሓየሎም ሰለልቲ ልኢኹ ድሕሪ እቲ ብሲራጅ ደሬሳ ዝለኣኩዎ ካርታ ንምርግጋፅ ስለያ ልኢኹ ፤ ኮማንዶታቱ ኣሰልጢኑ ኣብ ዉሽጢ 15 ደቓይቕ ስርሒት ልዕሊ 1380 እሱራት ሓራ ክወፅኡ ኸኢሎም። ሺ. 1. ሰደም በየነ 2. ገብረ ዓዲቕ ገ/ዮሃንስ 3. ሰርፀ ወ/ሓዋርያት ዝተባህሉ ጀጋኑ ጥሪ 30 ንለካቲት 1 ዘውግሕ 1978 ዓም መስዋእቲ ከፊሎም እዮም ሓራ ዝወፃእና። ሰለስቲኦም ድማ ድቂ ዓድዋ እዮም። ስለዚ ቐሸታዊ መተት ሊላይ ኃይለ ማርያም ከይሰርሕ ዝገብሮ መፍትሒ ስራይ እዚ ሓቂዚ እዩ መናእሰይ ከይትሸወዱ።

ኣብ ወፃኢ ዘለኹም መናእሰይ ዝክኣለኩም ኩሉ ኣብ ዝግበር ኩለ መዳያዊ መኸተ ንጠፉ። ኣብ ልዕሊ ህዝብና ብሰራዊት ኣብይን ኢሳይያስ ኣፈወርቅን ሚሊሻ ኣምሓራን ዝፍፀም ዘሎ ዘርኣዊ ምፅናትን ኢኮኖሚያዊ ዕንገራትን ኣዝዩ ኸቢድ እዩ። ኣብዛ ሕዚ 90 ማዕልቲ ዝገበረ ወራር ብዙሓት ደቀንስትዮ ይድፈሩ ኣለዎ። ፎቓዶ ገጠር ንዝርከቡ መናእሰይ እቶም ወተሃደራት ንዑ ሬሳ ቐበሩ ኢሎም ይገፉዎም ቐቢርም ምስወድኡ ድማ ምሽጥር ከየወፅኡ ይቐትልዎም። ሰገናት እናገፈፉ ናበይ ከምዘእትወዎም ኣይፍለጥን። ብሰንኪዞም ፋሽስታዊያን ኩሉ ትዓጻዕይዎ ኣብ ጥሜት ወዲቐ ይርከቡ። እዞም ፋሽስታዊያን ኣብይ ኣሕመድ ዓሊን ሚሊሻ ኣምሓራን ሰራዊት ኢሳይያስ ኣፈወርቅን ዝፍጽምዎ ዘለዉ ገበን መላእ ህዝቢ ዓለም ክፈልጡን ክኩንኖን ድምፅና ነስምዕ። ንህዝብና ሰላም እጃምና ብምወፃእ ንቐለስ።

ዕንወት ንፋሽስታዊያንን ተለኣኣኸቶም ባንዳታትን!

“ ፍርድስ ካብ ሓፋሽ እዩ ፍርድስ ካብ ፈጣሪ

ሓቂ ተመንመነት ጠፊኣይትቐሪ “

ካብ ግጥሚ መርጌታ ሃይሉ

ኩለ ምዳያዊ መኸተ ንህዝባዊ ዓወት!!

ህዝቢ ትግራይ ይስዕር !!

ፍጹም ግራጎርቦ ወልደ አግአዚ

Ted.vast @gmail.com

Jan 4, 2021 Canada

